

Sygn. akt VII U 5/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 7 września 2021 r. w Warszawie

sprawy A. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o przeliczenie kapitału początkowego

na skutek odwołania A. T.

od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 4 maja 2020 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. i ustala wartość kapitału początkowego odwołującego się na dzień 1 stycznia 1999 r. w kwocie 121.969,58 zł (sto dwadzieścia jeden tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt dziewięć złotych i 58/100) przyjmując, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 1.172,42 zł (tysiąc sto siedemdziesiąt dwa złote i 42/100), a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 96,03%;

2. w pozostałym zakresie odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

W dniu 25 listopada 2020 r. **A. T.** wniósł odwołanie od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 4 maja 2020 r. znak:

(...) Odwołujący wniósł o uwzględnienie przy ustaleniu kapitału początkowego nieuwzględnionych przez ZUS okresów jego zatrudnienia: od 1 sierpnia 1986 r. do 3 września 1986 r., od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r., od 2 kwietnia 1997 r.

do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., co daje łącznie 2 lata i 24 dni, wskazując, że uwzględnienie tych okresów wiąże się z ponownym wyliczeniem emerytury i wypłaceniem wyrównania od 1 stycznia 2019 r. Odwołujący wyjaśnił,

że podejmując pracę w sierpniu 1973 roku starał się aż do końca swojej aktywności zawodowej zachować ciągłość zatrudnienia i zmieniał zakłady pracy z dnia na dzień, bez żadnych przerw. Odniósł się przy tym do wskazanych wyżej okresów. Wskazał, że okres od 1 sierpnia 1986 r. do 3 września 1986 r. to okres urlopu wypoczynkowego, który mu się należał

po przepracowaniu na budowie eksportowej. Okres od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. to okres trwania umowy na prowadzenie zakładu agencyjnego z (...)

w W., a po przejęciu tego zakładu, prowadzenia działalności gospodarczej samodzielnie, co odwołujący dostatecznie udokumentował. Zaznaczył również,

że w pozostałych okresach prowadził działalność gospodarczą i opłacił z tego tytułu składki, co potwierdzają dowody wpłat z książeczek opłat oraz protokół kontroli przeprowadzonej w jego zakładzie w październiku 1997 roku, podczas której nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości (odwołanie k. 3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 28 grudnia 2020 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy ustosunkował się do podnoszonych przez odwołującego kwestii, wskazując, że pierwszy z wymienionych okresów – stanowiących okres przejazdu do kraju i dnia wolnego od pracy – przyznanych po zakończeniu pracy na budowie eksportowej w Bułgarii nie zostały wymienione jako okresy składkowe lub nieskładkowe zgodnie w art. 6 i 7 ustawy emerytalnej. Ponadto zdaniem organu rentowego żaden dokument nie potwierdza jednoznacznie całości okresu wykonywania umowy agencyjnej zawartej ze (...) Przedsiębiorstwem (...), a okres ten został uwzględniony częściowo, do 11 grudnia 1990 r. jako daty wpisanej w legitymacji ubezpieczeniowej. W ocenie organu rentowego przedłożone przez odwołującego dokumenty jedynie uprawdopodobniają, że w dalszym okresie prowadził ww. zakład w ramach własnej działalności gospodarczej. Z kolei okresy od kwietnia do września 1997 roku i od października 1997 r. do grudnia 1998 r. nie zostały uwzględnione, gdyż zgodnie z poświadczeniem przebiegu ubezpieczenia są to okresy nieopłaconych składek, które uległy przedawnieniu. Z posiadanych przez ZUS informacji wynika, że płatnik od 1995 roku miał zaległości w opłacaniu składek, a wpłaty, które przedłożył, zostały rozliczone na poczet najstarszych zaległości (odpowiedź na odwołanie k. 5 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. T., urodzony (...), był zatrudniony w (...) w W.. W trakcie zatrudnienia odwołujący zawarł z (...) umowę o pracę na czas określony, na podstawie której został skierowany do pracy na budowie eksportowej w Bułgarii w okresie od 12 sierpnia 1985 r.

do 31 lipca 1986 r. Po zakończeniu pracy odwołującemu przysługiwały świadczenia płatne przez (...) w postaci: dnia wolnego na przejazd do kraju (udzielonego 1 sierpnia 1986 r.), urlopu wypoczynkowego za rok 1985 – 11 dni i za rok 1986 r. – 16 dni (udzielone za okres

od 2 sierpnia do 2 września 1986 r.) oraz dni wolne z tytułu 46 godzinnego tygodnia pracy

w wymiarze 1 dnia (udzielone 3 września 1986 r.) Odwołujący podjął pracę w macierzystym zakładzie pracy w dniu 4 września 1986 r. (zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu

z 16.01.2019 r., umowa o pracy na budowie eksportowej z 09.08.1986 r., informacja o zakończeniu pracy na budowie eksportowej z 04.08.1986 r. – akta rentowe).

Po zakończeniu zatrudnienia w (...), A. T., wraz z A. M., zawarli w dniu 2 listopada 1989 r. ze (...) Przedsiębiorstwem (...) w W. umowę o prowadzenie na warunkach zlecenia zakładu usługowego mieszczącego się w W. przy ul. (...). W tym samym dniu zleceniodawca przekazał odwołującemu lokal w użytkowanie oraz maszyny, urządzenia i przedmioty nietrwale celem prowadzenia zakładu (umowa agencyjna

z 02.11.1989 r., protokół przekazania z 02.11.1989 r. – akta rentowe).

W marcu 1990 roku odwołujący wraz ze współnikiem zwrócili się do Wydziału (...) Usług (...) o przydzielenie prowadzonego dotychczas lokalu przy ul. (...). Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku i rozstrzygnięciu przetargu ograniczonego w dniu 27 września 1990 r., ww. lokal został przydzielony odwołującemu i A. M., następnie zdany wraz z urządzeniami w dniu 25 marca 1991 r. W dniu następującym, 26 marca 1991 r., odwołujący i jego współnik zawarli z Przedsiębiorstwem (...) umowę o najem lokalu użytkowego przy ul. (...) (wniosek z 25.03.1990 r., pismo ws. rejestracji wniosku z 16.06.1990 r., protokół z przetargu ograniczonego z 27.09.1990 r., wykaz maszyn i urządzeń zakupionych w (...), faktura z rubrykami wolnymi, informacja o przekazaniu linii telefonicznej z 22.03.1991 r., protokół zdawczo-odbiorczy z 25.03.1991 r., umowa o najem lokalu użytkowego z 26.03.1991 r. – akta rentowe).

Od 1 kwietnia 1991 r. do 31 maja 2000 r. odwołujący prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...), w ramach której świadczył usługi krawieckie.

Z tego tytułu odwołujący opłacał składki na ubezpieczenie w okresie od 1 kwietnia 1991 r. do 31 marca 1997 r. (zeznania odwołującego k. 36-37 a.s.; poświadczenie dla celów świadczeń emerytalno-rentowych z 18.03.2019 r. i z 10.02.2020 r. – akta rentowe).

W dniu 30 października 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przeprowadził kontrolę zakładu pracy odwołującego w zakresie m. in. zgłaszania do ubezpieczeń społecznych oraz obliczania i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za okres od 1 lutego 1993 r. do 31 lipca 1997 r. W wyniku kontroli ujawniono nieprawidłowości w zakresie wypłacania zasiłku rodzinnego bez wymaganych dokumentów za miesiące październik i grudzień 1994 rok. W pozostałym zakresie stwierdzono, że dane w deklaracjach rozliczeniowych były zgodne ze stanem faktycznym. Jednocześnie odwołujący nie opłacił składek z tytułu działalności gospodarczej za okres od 1 września 1997 r. do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. Wpłaty dokonane za ten okres zostały zaliczone na poczet poprzednich zaległości, które ostatecznie uległy przedawnieniu i zostały umorzone (zeznania odwołującego k. 36-37 a.s.; poświadczenie dla celów świadczeń emerytalno-rentowych z 18.03.2019 r.; kopia protokołu kontroli z 30.10.1997 r.; potwierdzenie ubezpieczenia A. T. z 05.02.2020 r. oraz z 28.04.2020 r. – akta rentowe).

W dniu 25 lutym 2019 r. A. T. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę. Rozpoznając powyższy wniosek ZUS (...) Oddział w W. decyzją z dnia 18 marca 2019 r. znak: (...) ustalił kapitał początkowy odwołującego w wysokości 70.585,57 zł. Do ustalenia kapitału początkowego przyjęto: podstawę wymiaru w kwocie 1.038,37 zł, okresy składkowe w wymiarze 13 lat, 1 miesiąca i 26 dni (157 miesięcy) oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (wvpw.) w wysokości 85,05% wyliczony z dziesięciu kolejnych lat kalendarzowych z okresu 1978-1987, przy czym ZUS nie uwzględnił okresów od 12 sierpnia 1985 r. do 31 lipca 1986 r., od 1 lipca 1986 r. do 3 września 1986 r. oraz od 3 listopada 1987 r. do 31 października 1989 r., uznając, że w tych okresach odwołujący przebywał na urlopie bezpłatnym. W oparciu o powyższe, decyzją z dnia 19 marca 2019 r. znak: (...) ZUS (...) Oddział w W. przyznał odwołującemu zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 1 lutego 2019 r. w wysokości 1.416,78 zł z uwzględnieniem waloryzacji (wniosek o emeryturę z 25.02.2019 r.; decyzja ZUS ws. ustalenia kapitału początkowego z 18.03.2019 r.; decyzja ZUS ws. emerytury w kwocie zaliczkowej z 9.03.2019 r. – akta rentowe).

Po wydaniu powyższych decyzji A. T. kilkakrotnie zwracał się do ZUS o ponowne przeliczenie emerytury i ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem spornych okresów, przedkładając przy tym dodatkowe dokumenty na ich potwierdzenie. W wyniku powyższego organ rentowy kilkakrotnie ponownie ustalał kapitał początkowy i przeliczał przysługującą mu emeryturę (wnioski odwołującego o ponowne ustalenie kapitału początkowego oraz przeliczenie emerytury, decyzje ZUS ws. ponownego ustalenia kapitału początkowego z 17.06.2019 r., z 04.09.2019 r., z 03.12.2019 r., decyzje ZUS ws. przeliczenia i przyznania emerytury z 18.06.2019 r. i z 05.09.2019 r.).

Ostatecznie, decyzją z dnia 4 maja 2020 r. znak: (...) ZUS (...) Oddział w W. ustalił kapitał początkowy odwołującego w wysokości 118.900,10 zł. Do ustalenia kapitału początkowego przyjęto: podstawę wymiaru w kwocie 1.172,43 zł, okresy składkowe w wymiarze 23 lata, 3 miesiące i 24 dni (279 miesięcy) oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (wvpw.) w wysokości 94,97% wyliczony z dziesięciu kolejnych lat kalendarzowych z okresu 1979-1988. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił:

- okresu od 1 sierpnia 1986 r. do 3 września 1986 r. – ponieważ jest to okres niewykorzystanego w czasie pracy za granicą urlopu wypoczynkowego oraz czasu wolnego przysługującego z tytułu różnic norm czasu pracy w kraju i zagranicą i nie jest wymieniony w ustawie jako okres składkowy lub nieskładkowy,

- okresu od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. – gdyż nie został wystarczająco udowodniony,
- okresów od 2 kwietnia 1997 r. do 30 września 1997 r. oraz od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. – gdyż nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne.

W oparciu o powyższe ZUS (...) oddział w W. wydał w dniu 5 maja 2020 r. decyzję znak: (...) na podstawie której przeliczył emeryturę odwołującego od 1 grudnia 2019 r., ustalając jej wysokość w kwocie 2.389,57 zł, z uwzględnieniem waloryzacji (decyzje ZUS z 04.05.2020 r. oraz z 05.05.2020 r. – akta rentowe).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o zebrane w sprawie dowody z dokumentów, w tym w szczególności przedłożonej dokumentacji akt rentowych i dokumentów przedłożonych przez odwołującego. Zdaniem Sądu, powołane wyżej dowody, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Dowody te nie były kwestionowane, a strony nie wnosiły o uzupełnienie materiału dowodowego.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się posiłkowo na zeznaniach odwołującego, uznając je za wiarygodne w zakresie, w jakim znajdowały potwierdzenie w treści dokumentów załączonych do akt sprawy – w tym co do okoliczności podjęcia i prowadzenia przez niego działalności gospodarczej.

W toku postępowania Sąd Okręgowy przeprowadził również dowód z opinii biegłej sądowej z zakresu rachunkowości celem wyliczenia wysokości kapitału początkowego odwołującego z uwzględnieniem spornych okresów. W ocenie Sądu sporządzoną przez biegłą opinię cechuje fachowość i rzetelność. Biegła dokładnie wyjaśniła cel i sposób przeprowadzenia dokonanych operacji rachunkowych, a ostateczne kalkulacje w tym zakresie zdaniem Sądu nie budziły wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było częściowo zasadne.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było odwołanie A. T. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie której organ rentowy ponownie ustalił wysokość jego kapitału początkowego.

Wskazać należy, że kapitał początkowy, zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291), ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ww. ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 174 ust. 3). Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (art. 174 ust. 3b).

W niniejszej sprawie A. T. domagał się uwzględnienia przy obliczeniu kapitału początkowego okresu urlopu wypoczynkowego po powrocie z budowy eksportowej od 1 sierpnia 1986 r. do 3 września 1986 r., okresu prowadzenia zakładu w ramach umowy agencyjnej zawartej z (...) od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. oraz okresów prowadzenia działalności gospodarczej od 2 kwietnia 1997 r. do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. Wydając skarżoną decyzję organ rentowy nie uwzględnił powyższych okresów do obliczeń kapitału początkowego wskazując kolejno na brak podstaw do zaliczenia okresu urlopu wypoczynkowego przysługującego po powrocie z budowy eksportowej, brak dokumentacji potwierdzających prowadzenie zakładu oraz okoliczność nieopłacania przez odwołującego składek na ubezpieczenia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej.

W kontekście powyższego wskazać należy, że postępowanie dowodowe prowadzone przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, a dotyczące świadczeń wypłacanych z systemu emerytalnego, podlega pewnym ograniczeniom. Regulacje określające dowody dopuszczalne w takim postępowaniu określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia

11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U.

z 2011 r. nr 237, poz. 1412). Zgodnie z § 21 ww. rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Z kolei zgodnie z § 22 ust. 1 rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis

w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Wymaga przy tym zaznaczenia, że w postępowaniu cywilnym w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe sąd nie jest związany takimi ograniczeniami w dowodzeniu, jakie odnoszą się do organu rentowego w postępowaniu rentowym. Według art. 473 § 1 k.p.c. w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przed sądem przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i z przesłuchania stron. Ten wyjątek od ogólnych zasad, wynikających z art. 247 k.p.c., sprawia, że każdy istotny fakt, może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane,

a ich dopuszczenie za celowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2007 r.,

I UK 111/07). Pogląd wyrażony w cytowanym wyżej orzecznictwie znajduje uzasadnienie

w tym, że z uwagi na upływ lat ubezpieczeni wnioskujący o przyznanie im prawa

do świadczenia emerytalnego lub jego przeliczenie mogą napotkać pewne trudności

w należyтым udokumentowaniu nie tylko przebiegu zatrudnienia czy też faktu otrzymywania konkretnych składników wynagrodzeń bądź ich wysokości, lecz również samej okoliczności zatrudnienia w danym zakładzie pracy. Praktyka orzecznicza obrazuje wiele przypadków,

w których dostęp ubezpieczonych do pełnych akt osobowych jest problematyczny. Przyczyną tego stanu rzeczy najczęściej jest likwidacja zakładu pracy, w którym ubezpieczony przed laty pracował, zagubienie dokumentacji w związku z krótkim termin jej obowiązkowej archiwizacji czy przejęciem zakładu pracy przez inny podmiot, lecz również niestaranne prowadzenie dokumentacji kadrowo-płacowej przez byłego pracodawcę. Ujemne konsekwencje związane z trudnościami w dokumentowaniu okresów składkowych czy też wysokości wynagrodzeń

z lat odległych nie powinny zatem obciążać wyłącznie ubezpieczonych, jednakże nie można również odpowiedzialności za taki stan rzeczy przenosić w całości na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być wprawdzie udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, jednakże zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1998 r. II UKN 440/97

i z 4 lipca 2007 r. I UK 36/07; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 30 października 2013 r., III AUa 269/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 15 marca 2006 r., III AUa 1096/05).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy zważył, odmiennie niż uznał organ rentowy w skarżonej decyzji, że zebrany materiał dowodowy pozwalał na dokonanie pewnych ustaleń w zakresie częściowego potwierdzenia spornych okresów jakimi odwołujący się legitymował oraz ich uwzględnienia w ramach ustalenia jego kapitału początkowego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do spornego okresu od 1 sierpnia 1986 r.

do 3 września 1986 r. wymaga zaznaczenia, iż przypadał on bezpośrednio po okresie w którym odwołujący pracował na budowie eksportowej w Bułgarii w ramach umowy o pracę zawartej

z (...) w dniu 9 sierpnia 1985 r. Jednocześnie sporny okres przypadał na zatrudnienie odwołującego w (...) w W.. Zgodnie z widniejącym w aktach rentowych zaświadczeniem o zatrudnieniu

i wynagrodzeniu wystawionym przez macierzysty zakład odwołującego, za sporny okres udzielono mu urlopu bezpłatnego. Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego wyrażonym skarżonej decyzji okres sporny nie podlega uwzględnieniu jako niewymieniony w art. 6 i 7 ustawy emerytalnej.

Do rozstrzygnięcia powyższego zagadnienia prawnego istotne są unormowania obowiązujące w okresie spornym. Zgodnie z art. 298 k.p., nieobowiązującym od dnia 1 stycznia 2004 r., Rada Ministrów została upoważniona do określenia niektórych praw i obowiązków pracowników zatrudnionych przez polskie przedsiębiorstwa za granicą, przez ustanowienie między innymi niezbędnych odstępstw od przepisów Kodeksu pracy w zakresie czasu pracy i wynagradzania za godziny nadliczbowe, oraz - wydane w wykonaniu tej delegacji rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw

i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicę w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (Dz. U. z 1986 r., Nr 9, poz. 101) zwanego dalej „rozporządzeniem”. Stosownie do § 3 ust. 1 rozporządzenia macierzysty zakład pracy udzielał pracownikowi urlopu bezpłatnego na okres skierowania do pracy za granicą. Okres urlopu bezpłatnego, o którym mowa w § 3 ust. 1 a także przypadający bezpośrednio po zakończeniu tego urlopu okres niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku

z chorobą zakaźną wliczane były do okresu pracy, od którego zależały uprawnienia pracownicze, jeżeli pracownik podjął zatrudnienie w macierzystym zakładzie pracy w terminie 14 dni od dnia zakończenia pracy za granicą, a w razie niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną lub z innych ważnych przyczyn niezależnych od pracownika - bezzwłocznie po ustaniu tych przyczyn. W razie niezachowania tego terminu lub rozwiązania umowy o pracę przez jednostkę kierującą bez wypowiedzenia z winy pracownika, a także w razie porzucenia pracy, umowa o pracę w macierzystym zakładzie wygasła (§ 3 ust. 3-5 rozporządzenia). Umowa o pracę na budowie eksportowej zawierana z tzw. jednostką kierującą na czas określony, nawet wówczas gdy ulegała przedłużeniu za zgodą macierzystego zakładu pracy, rozwiązywała się z chwilą zakończenia pracy za granicą.

W realiach niniejszej sprawy należy również zwrócić uwagę na regulacje określone w § 14 ww. rozporządzenia. Zgodnie z § 14 ust. 2 pracownikowi skierowanemu do pracy za granicą

na okres dłuższy niż 12 miesięcy należy udzielić urlopu po każdym roku pracy. Urlop, o którym mowa w ust. 2, może być w razie uzasadnionych potrzeb organizacyjno-produkcyjnych budowy (usługi) eksportowej przesunięty na rok następny. W razie niewykorzystania tego urlopu w całości lub w części przed zakończeniem pracy za granicą jednostka kierująca jest obowiązana wypłacić pracownikowi ekwiwalent pieniężny (ust. 6). Urlop bezpłatny w macierzystym zakładzie pracy ulega przedłużeniu o liczbę dni urlopu, za które pracownikowi przysługuje ekwiwalent pieniężny (ust. 7).

Cytowane wyżej przepisy przewidywały zatem, że pracownikowi przysługiwał urlop wypoczynkowy za każdy rok pracy na budowie eksportowej. Niewykorzystanie przez pracownika tego urlopu skutkowało co do zasady koniecznością wypłacenia mu ekwiwalentu, a ostatecznie udzielenia urlopu w zaległym wymiarze po powrocie do pracy.

Drugie z wymienionych rozwiązań zostało zastosowane wobec odwołującego, któremu udzielono zaległego urlopu wypoczynkowego. Zgodnie z treścią pisma adresowanego

do ówczesnego pracodawcy odwołującego – (...) w W. – datowanego na dzień 4 sierpnia 1986 r., odwołujący w trakcie pracy na budowie eksportowej nie korzystał z przysługującego mu urlopu wypoczynkowego, w wyniku czego po zakończeniu pracy

na budowie z dniem 31 lipca 1986 r. przysługiwały mu świadczenia płatne przez (...)

w postaci dnia przejazdu do kraju, tj. 1 sierpnia 1986 r. (1 dzień), urlopu wypoczynkowego za rok 1985 (11 dni) oraz 1986 r. (16 dni), udzielonego w dniach od 2 sierpnia do 2 września

1986 r. oraz dni wolne z tytułu 46-godzinnego tygodnia pracy (1 dzień) udzielony w dniu

3 września 1986 r. Okoliczność ta skutkowałą z kolei wydłużeniem urlopu bezpłatnego

w ramach zatrudnienia u macierzystego pracodawcy. Z tej też perspektywy zdaniem Sądu odwołujący nie miał możliwości zachowania 14-dniowego terminu na podjęcie pracy od dnia zakończenia pracy za granicą – a co za tym idzie, skorzystania z przewidzianego w § 3 ust. 2 prawa do zaliczenia urlopu bezpłatnego do okresu pracy, od którego zależały uprawnienia pracownicze. Powyższa sytuacja była dla odwołującego mniej korzystna od sytuacji, w której zostałby mu wypłacony ekwiwalent za urlop, gdyż w takim przypadku miałyby możliwość podjęcia pracy w stosownym terminie i zachowania wspomnianych wyżej uprawnień.

W tych okolicznościach zdaniem Sądu powyższe informacje pozwalają na przyjęcie,

że w spornym okresie odwołujący wykorzystał należny mu z tytułu pracy na budowie eksportowej zaległy urlop wypoczynkowy, niezależnie od faktu równoległego korzystania

w tym czasie z urlopu bezpłatnego w macierzystym zakładzie pracy. To z kolei pozwala na uwzględnienie spornego okresu przy obliczeniu kapitału początkowego.

W odniesieniu do kolejnego spornego okresu – to jest, okresu pracy odwołującego

w ramach umowy agencyjnej łączącej go ze (...) Przedsiębiorstwem (...) w W. – wskazać należy, że podstawą jego uwzględnienia należy rozpatrywać z perspektywy art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy emerytalnej. Zgodnie z tym przepisem za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki. W ocenie Sądu dokumenty przedłożone przez odwołującego zarówno w trakcie postępowania przed organem rentowym, jak i w toku postępowania niniejszego, potwierdzają, że w okresie od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. odwołujący wykonywał pracę w ramach umowy agencyjnej łączącej go z (...) w W.. Bezspornie odwołujący, wraz z A. M., zawarł w dniu 2 listopada 1989 r., umowę o prowadzenie na warunkach zlecenia zakładu usługowego mieszczącego się w W. przy ul. (...), w którym prowadzili zakład krawiecki. Sąd zważył przy tym, że powyższa umowa nie zawierała określenia daty końcowej jej obowiązywania, co pozwala przyjąć, iż prowadzenie zakładu w ramach stosunku agencyjnego (zlecenia) było realizowane także i w późniejszym okresie. Potwierdza

to dodatkowo fakt, iż zgodnie ze wspomnianą wyżej dokumentacją już od marca 1990 roku odwołujący ze współnikami podejmowali działania w celu „przejęcia” zakładu

od dzierzawiącego go dotychczas podmiotu i w tej sprawie zwrócili się do Wydziału Handlu

i Usług (...) o przydzielenie prowadzonego dotychczas lokalu przy ul. (...). Po pozytywnym rozpatrzeniu przetargu we wrześniu 1990 roku, powyższy lokal został im przydzielony, a następnie przekazany wraz ze znajdującymi się w nim z urządzeniami w dniu 25 marca 1991 r., zaś w dniu 26 marca 1991 r. zawarli umowę najmu z Przedsiębiorstwem (...). Powyższe okoliczności potwierdzają stanowisko odwołującego co do pracy w ramach umowy agencyjnej w okresie od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. Takiemu stanowisku nie stały

na przeszkodzie powoływane przez ZUS informacje wynikające z legitymacji ubezpieczeniowej. Organ rentowy wskazywał, że ostatni wpis z pieczęcią (...) w tym dokumencie jest datowany na dzień 11 grudnia 1990 r. i na tej podstawie ustalił okres pracy w ramach umowy agencyjnej. Sąd zważył jednak, że przedmiotowy wpis został jednak umieszczony w części dotyczącej poświadczenia o uprawnieniu do świadczeń leczniczych, tym samym powyższe potwierdza jedynie, że odwołujący w tej dacie był uprawnionych do tego rodzaju świadczeń – nie przesądza jednak, w szczególności na tle przywołanych wyżej informacji, by stosunek agencyjny miał zakończyć się w tym właśnie dniu.

Co się tyczy natomiast ostatnich okresów spornych – okresów prowadzenia przez odwołującego działalności gospodarczej – Sąd Okręgowy uznał, że podlegały one uwzględnieniu przy ustaleniu kapitału początkowego odwołującego jedynie częściowo.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że odwołujący prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i świadczył usługi krawieckie po przejęciu zakładu od 1 kwietnia 1991 r.

do 31 maja 2000 r. Organ rentowy, powołując się na posiadane informacje, podnosił, że sporne okresy od 2 kwietnia 1997 r. do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r., nie podlegały uwzględnieniu z uwagi na to, że odwołujący nie opłacał składek

na ubezpieczenia społeczne. W odniesieniu do tej argumentacji zdaniem Sądu odwołujący słusznie jednak powołał się na wyniki przeprowadzonej w jego zakładzie w październiku

1997 roku kontroli ZUS, której zakres dotyczył m. in. prawidłowości opłacania składek

na ubezpieczenie od 1 lutego 1993 r. do 31 lipca 1997 r. Z kopii protokołu kontroli załączonej do akt rentowych wynika bowiem jednoznacznie, że po jej przeprowadzeniu nie stwierdzono w powyższym zakresie żadnych nieprawidłowości.

Okoliczność ta zdaniem Sądu pozwala przyjąć, że odwołujący opłacał składki w sposób prawidłowy (terminowy i w pełnej wysokości) co najmniej do 31 lipca 1997 r. Sąd miał przyjąć na względzie wyniki przeprowadzonego przez ZUS postępowania wewnętrznego, na podstawie którego stwierdzono, iż odwołujący miał zaległości w opłacaniu składek od 1995 roku i dokonywane przez niego wpłaty były zaliczane na istniejące zadłużenie z tego tytułu, jednakże w obliczu wspomnianych wyżej wyników kontroli zważył, iż argumentacja ZUS w tym zakresie nie zasługuje na uwzględnienie. Organ rentowy nie przedstawił bowiem żadnego dokumentu z którego wynikałby fakt stwierdzenia zadłużenia po stronie odwołującego w tym zakresie bądź też nieprawidłowości

w realizowaniu przez niego obowiązku terminowego opłacania składek za ten okres. W oparciu o dostępny materiał dowodowy Sąd zważył zatem, iż odwołujący wykazał, że z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej odwołujący prawidłowo opłacał składki na ubezpieczenie co najmniej do 31 lipca 1997 r. Jednocześnie brak przedstawienia przez odwołującego dowodów co do pozostałego okresu spornego – to jest, okresu od 1 września 1997 r. do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. – przy jednoczesnej informacji ze strony organu rentowego co do zaliczenia realizowanych przez odwołującego wpłat na poczet poprzednich zaległości, uniemożliwia przyjęcie, że za ten okres składki były przez odwołującego prawidłowo opłacane, a co za tym idzie, uwzględnienie tego okresu przy obliczaniu kapitału początkowego.

Podsumowując powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący wykazał zasadność swojego stanowiska w zakresie podstaw do uwzględnienia przy obliczaniu kapitału początkowego dodatkowo okresów od 1 sierpnia 1986 r. do 3 września 1986 r., od 12 grudnia 1990 r. do 31 marca 1991 r. oraz od 2 kwietnia 1997 r. do 31 lipca 1997 r. Powyższe skutkowało koniecznością przeliczenia kapitału początkowego i ponownego ustalenia wartości parametrów służących do jego ustalenia. W tym też zakresie Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej z zakresu rachunkowości celem ustalenia wysokości kapitału początkującego odwołującego z uwzględnieniem okresów spornych. Zgodnie z wyliczeniami biegłej nowo ustalony kapitał początkowy wynosi 121.976,58 zł, a na obliczenie tej wartości złożyły się:

- okresy składkowe – 24 lata, 8 miesięcy i 18 dni (288 miesięcy),
- średnie dalsze trwanie życia – 209 miesięcy,
- wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z kolejnych 10 lat kalendarzowych od 1979 do 1988 – 96,03%,
- podstawa wymiaru kapitału początkowego – 1.172,42 zł.

Uznając dokonane przez biegłą obliczenia za prawidłowe i zgodne z zasadami obliczania kapitału początkowego regulowanymi cytowanymi na wstępie przepisami, Sąd Okręgowy przyjął powyższe wartości i wyniki operacji rachunkowych rozstrzygając na korzyść odwołującego. Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie A. T. w części i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. dokonał stosownej zmiany skarżonej decyzji zgodnie z treścią pkt 1 sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie – dotyczącym żądania odwołującego o uwzględnienie przy obliczeniu kapitału początkowego okresu prowadzenia działalności gospodarczej od 1 września 1997 r. do 30 września 1997 r. i od 31 października 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. – z przyczyn wskazanych powyżej Sąd nie znalazł podstaw do zmiany skarżonej decyzji, co skutkowało oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zgodnie z pkt 2 sentencji wyroku.